

Wykład Szacunek

Materiały:

"Z dzieckiem w świat wartości", rozdziały „Szacunek”, Irena Koźmińska, Elżbieta Olszewska

Wprowadzenie

Szacunek jest wartością moralną, wskazówką, jak traktować siebie i innych, by nie naruszać swojej ani cudzej godności.

Godność jest wrodzoną i niezbywalną cechą każdego człowieka, niezależną od jego płci, wieku, rasy, kondycji umysłowej i fizycznej, wykształcenia, stanu posiadania lub pozycji społecznej. Godność ludzka jest też zasadniczą normą ładu społecznego, a szacunek służy ochronie tej najważniejszej, najbardziej delikatnej części naszego ja.

Każdy człowiek pragnie, aby inni traktowali go z szacunkiem. Wszyscy bezbłędnie wyczuwamy, czy ktoś potraktował nas z szacunkiem, czy nie. Mówią nam o tym uczucia. W obecności ludzi, którzy okazują nam szacunek, czujemy się dobrze, zaczynamy wierzyć we własne siły i umiejętności, wzmacnia się nasze samouznanie, czujemy się swobodnie w wyrażaniu swych potrzeb i poglądów. Brak szacunku – lekceważenie, ironia, krytyka, poniżanie – wywołuje w nas gniew, smutek, złość. Bywa, że nawet po latach pamiętamy urazę, którą pozostawił w nas kontakt z jakąś osobą.

Szacunek jest fundamentem wszystkich innych wartości moralnych. Jeśli mamy szacunek do siebie i do innych ludzi, respektujemy pozostałe wartości moralne – nie kłamiemy, nie kradniemy, nie krzywdzimy innych, nie zaniedbujemy swych powinności ani talentów, staramy się postępować mądrze i sprawiedliwie, dbamy o przyrodę i piękno, aby służyły nam i innym. I przeciwnie – łamanie wartości moralnych, takich jak uczciwość, odpowiedzialność, sprawiedliwość, samodyscyplina, itd., świadczy o braku szacunku do siebie innych.

Przestrzeganie wartości moralnych, a zwłaszcza wzajemne okazywanie sobie szacunku, jest gwarancją dobrego samopoczucia i lepszej jakości życia, zarówno naszego, jak i całej zbiorowości ludzkiej. Ważne jest zatem, aby nasze dzieci rozumiały istotę tej wartości, a także umiały i chciały ją praktykować.

Nawet małe dziecko ma wrodzone poczucie własnej godności i cierpi, kiedy jest ona naruszana. Bicie i każda inna przemoc wobec dziecka – fizyczna, emocjonalna bądź seksualna, a także krzyk, obraźliwe przezwiska, zaniedbywanie potrzeb, odtrącanie, krytykowanie, negatywne porównywanie z innymi, mogą poważnie zaburzyć jego rozwój psychiczny, umysłowy i moralny. Traktowanie dziecka z szacunkiem jest wyrazem kultury osoby dorosłej, ale przede wszystkim warunkiem zdrowego rozwoju emocjonalnego dziecka. Jest to także niezbędny warunek skutecznego nauczania wartości.

Jeśli chcemy nauczyć dzieci i młodzież prawdziwego szacunku, okazywanego nie ze strachu lub pod presją, lecz płynącego z głębokiego przekonania, że każdy człowiek jest godny szacunku, powinniśmy zawsze traktować je z szacunkiem: grzecznie, z troską ich uczucia i dobro. Dziecko, któremu nie okazujemy szacunku, nie zbuduje szacunku do samego siebie, zaś szacunek wobec siebie jest warunkiem odczuwania i okazywania prawdziwego szacunku innym. Dzieci i młodzież, które czują się lekceważone lub poniżane, gdy dorosną, odpłacą tym samym. Popędzamy błąd, wymuszając na nich okazywanie nam szacunku, jeśli sami łamiemy tę wartość.

Definicja szacunku

Szacunek jest to grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby.

Czasem "dla dobra" dziecka depczemy jego uczucia. Natomiast najgłębszą treścią szacunku jest ochrona uczuć, ponieważ stwarza to klimat akceptacji i zachęty, w którym każdy może rozwijać się zdrowo i swobodnie, wydobywając i kształtując swe najlepsze cechy. Zawsze warto zapytać samego siebie: czy moje słowa lub zachowanie nie zraniły uczuć innej osoby?

Składowe szacunku:

- grzeczność (w słowach i gestach), dobre maniery,
- dbałość o uczucia innych, poszanowanie cudzej godności,
- wzgląd na innych i dbałość o ich dobro innych,
- respektowanie odmienności,
- honor: dbałość o swe dobre imię, dotrzymanie słowa,
- poszanowanie własnej godności,
- dbałość o własne dobro i swój rozwój,
- podziw, uznanie, docenianie okazywane innym – i odczuwane wobec siebie.

Komu/czemu powinniśmy okazywać szacunek:

- wszystkim osobom – znajomym i nieznanym, a także sobie,
- cudzej własności (przedłużenie szacunku wobec właściciela),
- dobrym tradycjom (przedłużenie szacunku wobec wcześniejszych pokoleń)
- pracy i jej produktom (przedłużenie szacunku wobec jej wykonawców),
- Ziemi, przyrodzie, zwierzętom,

- prawu, które służy dobru ogólnemu, zasadzie równości ludzi,
- sprawiedliwemu państwu i jego instytucjom.

Szacunek okazujemy poprzez:

- uśmiech, przyjazne patrzenie w oczy osobie mówiącej do nas, spokojny
- i niezbyt głośny ton,
- kulturalny język, mówienie dzień dobry, przepraszam, itp. przedstawianie się (gdy dzwoniemy do kogoś), zapamiętywanie imienia i nazwiska i prawidłowe ich używanie,
- pytanie o zgodę osób we wspólnym pomieszczeniu (pokoju, autokarze, przedziale w pociągu) zanim zrobimy coś, co może zakłócić ich spokój lub komfort,
- przepuszczanie w drzwiach, ustępowanie miejsca w środkach transportu, drobna pomoc, udzielanie informacji, prawdomówność, słuchanie bez przerywania,
- punktualność, sprzątanie po sobie, dbanie o cudze dobro, mówienie z życzliwością o innych,
- powstrzymanie się od krytykowania (siebie i innych), nieużywanie cudzych rzeczy bez zgody właściciela, noszenie stroju stosownego do okazji.

Nie zakładajmy, że dzieci i czy nawet młodzież wiedzą, jak należy się zachować. Często ktoś zachowuje się źle, gdy nie wie, jak postąpić. Nie krytykujmy więc i nie karzmy za błędy (działania reaktywne), ale uczmy właściwych zachowań (działania proaktywne) ze świadomością, że zasady właściwego postępowania trzeba będzie przypominać wielokrotnie.

Ważna zasada szacunku:

Nigdy nikogo nie należy wprowadzać w stan zakłopotania, zwłaszcza publicznie.

Brak szacunku przejawia się poprzez:

- wulgarny język, krzyk, wyzwiska, obraźliwe określenia,
- przerywanie komuś wypowiedzi,
- niezwracanie uwagi na osobę, która do nas mówi (słuchamy nie patrząc jej w oczy i nie przerywając swych zajęć),
- spóźnianie się,
- niedotrzymywanie słowa,
- przekręcanie imienia i nazwiska,
- krytykowanie, zwłaszcza publiczne,
- nieodpowiedni do okazji strój,
- brak higieny,
- pozostawianie po sobie nieporządku,
- lekceważenie potrzeb innych ludzi,
- pożyczanie lub przeglądanie cudzej własności bez wiedzy/zgody właściciela,
- czytanie cudzej korespondencji, itd.

Lektury i materiały dodatkowe dla chętnych:

- Jean Liedloff – W głębi kontinuum
- Evelin Kirkilionis – Więż daje się. Emocjonalne bezpieczeństwo na dobry początek
- \Opowiadanie z tomu "Gorzka czekolada" pt. "Szacun i gorzka czekolada", autorka: Barbara Kosmowska

Szacunek okazujemy poprzez:

- uśmiech, przyjazne patrzenie w oczy osobie mówiącej do nas, spokojny i niezbyt głośny ton,
- kulturalny język, mówienie dzień dobry, przepraszam, itp., przedstawianie się (gdy dzwoniemy do kogoś), zapamiętywanie imienia i nazwiska i prawidłowe ich używanie,
- pytanie o zgodę osób we wspólnym pomieszczeniu (pokoju, autokarze, przedziale w pociągu) zanim zrobimy coś, co może zakłócić ich spokój lub komfort,
- przepuszczanie w drzwiach, ustępowanie miejsca w środkach transportu, drobna pomoc, udzielanie informacji, prawdomówność, słuchanie bez przerywania,
- punktualność, sprzątanie po sobie, dbanie o cudze dobro, mówienie z życzliwością o innych,
- powstrzymanie się od krytykowania (siebie i innych), nieużywanie cudzych rzeczy bez zgody właściciela, noszenie stroju stosownego do okazji.

Nie zakładajmy, że dzieci lub nawet młodzież wiedzą, jak należy się zachować. Często ktoś zachowuje się źle, bo nie wie, jak postąpić. Nie krytykujemy więc i nie karzmy za błędy (działania reaktywne), ale uczymy właściwych zachowań (działania proaktywne) ze świadomością, że zasady właściwego postępowania trzeba będzie przypominać wielokrotnie.

Ważna zasada szacunku:

Nigdy nikogo nie należy wprowadzać w stan zakłopotania, zwłaszcza publicznie.

Brak szacunku przejawia się poprzez:

- wulgarny język, krzyk, wyzwiska, obraźliwe określenia,
- przerywanie komuś wypowiedzi,
- niezwracanie uwagi na osobę, która do nas mówi (słuchamy nie patrząc jej w oczy i nie przerywając swych zajęć),
- spóźnianie się,
- niedotrzymywanie słowa,
- przekręcanie imienia i nazwiska,
- krytykowanie, zwłaszcza publiczne,
- nieodpowiedni do okazji strój,
- brak higieny,
- pozostawianie po sobie nieporządku,
- lekceważenie potrzeb innych ludzi,
- pożyczanie lub przeglądanie cudzej własności bez wiedzy/zgody właściciela,
- czytanie cudzej korespondencji, itd.

Lektury i materiały dodatkowe dla chętnych:

- Jean Liedloff – W głębi kontinuum
- Evelin Kirkilionis – Więż daje siłę. Emocjonalne bezpieczeństwo na dobry początek
- Opowiadanie z tomu "Gorzka czekolada" pt. "Szacun i gorzka czekolada", autorka: Barbara Kosmowska

